



Fundacja
Solidarności
Międzynarodowej

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZA ROK 2018

sporządzone zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości
w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji
z dnia 8 maja 2001 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 529 z późn. zm.)

I. Informacje ogólne (par. 2. pkt 1. rozporządzenia)

Nazwa: Fundacja Solidarności Międzynarodowej

Siedziba: Warszawa

Adres rejestrowy: ul. Wołodyjowskiego 69a, 02-724 Warszawa

Adres do korespondencji: jak wyżej

Strona domowa: <http://www.solidarityfund.pl>

Data wpisu w KRS: 12.07.2001 r.

KRS: 0000024453

REGON: 012345095

NIP: 526-22-64-292

Zarząd Fundacji w okresie sprawozdawczym:

Maciej Falkowski – Prezes Zarządu

Rada Fundacji w okresie sprawozdawczym:

Marek Magierowski, Przewodniczący (do 08.06.2018)

Andrzej Papierz, Przewodniczący (od 08.06.2018 do 09.11.2018)

Maciej Lang, Przewodniczący (od 09.11.2018)

Konrad Głębocki

Małgorzata Golińska

Andrzej Marian Grzyb

Andrzej Kosztowniak

Anna Kwiecień

Andżelika Możdżanowska

Tadeusz Romańczuk

Artur Warzocha

Cele statutowe:

Celem Fundacji Solidarności Międzynarodowej jest prowadzenie działań w zakresie współpracy rozwojowej na rzecz innych państw, w tym wspieranie przemian demokratycznych, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, zasad dobrego rządzenia, przestrzegania praw człowieka, rozwoju demokracji lokalnej, przekazywanie doświadczeń transformacji gospodarczej i ustrojowej, w szczególności w ramach zadań zleczanych i finansowanych przez ministra właściwego do spraw zagranicznych (par. 8 Statutu).

Fundacja realizuje swoje cele poprzez zlecenie zadań realizatorom projektów w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2016, poz. 1817, z późn. zm.) oraz poprzez działania własne, w szczególności: realizację

projektów w zakresie współpracy rozwojowej; organizowanie konferencji, szkoleń, seminariów, wizyt studyjnych, wymiany informacji i doświadczeń; działalność informacyjną. Realizując swoje cele Fundacja współpracuje w szczególności z organami administracji rządowej, organami jednostek samorządu terytorialnego, szkołami, szkołami wyższymi, organizacjami pozarządowymi, osobami fizycznymi (par. 9 Statutu).

Kierunki działania Fundacji Solidarności Międzynarodowej wyznacza Rada. Fundacja działa pod patronatem Prezydenta RP.

Fundacja posiada Przedstawicielstwo w Republice Mołdawii, zarejestrowane w czerwcu 2013 r. w związku z prowadzonym tam Centrum Informacyjnym dla Władz Lokalnych. Organem prowadzącym i Fundatorem Przedstawicielstwa jest Fundacja. Przedstawicielstwo nie posiada na terenie Republiki Mołdawii samodzielnej osobowości prawnej. Osobą odpowiedzialną za prowadzenie Centrum jest Dyrektor, oddelegowany do pracy w Kiszyniowie. Działając w ramach zadań zleconych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych w 2019 r. Fundacja przystąpiła również do rejestracji własnych Przedstawicielstw w Gruzji i na Ukrainie.

II. Działalność statutowa (par. 2. pkt 2. rozporządzenia)

Fundacja Solidarności Międzynarodowej jest fundacją Skarbu Państwa, dla której ministrem właściwym jest minister spraw zagranicznych. Głównym kierunkiem działań Fundacji jest realizacja zadań z zakresu współpracy rozwojowej zleconych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Podstawę prawną w powyższym zakresie daje Ustawa o współpracy rozwojowej z 16 września 2011 r. z późn. zmianami (art. 10, ust. 3), na mocy której ze względu na szczególne warunki polityczne w państwie, na rzecz którego ma być realizowane zadanie z zakresu współpracy rozwojowej, minister właściwy do spraw zagranicznych może zlecić realizację tego zadania Fundacji Solidarności Międzynarodowej. W 2018 roku Fundacja realizowała zadania na rzecz krajów Partnerstwa Wschodniego, przede wszystkim Białorusi, Ukrainy, Mołdawii i Gruzji oraz zorganizowała wyjazdy polskich obserwatorów w ramach misji OBWE/ODIHR do Azerbejdżanu, Gruzji i Armenii oraz – na podstawie odrębnej umowy z Departamentem Wschodnim MSZ – do Rosji. Szczegóły realizacji zadań zleconych przez MSZ znajdują się w pkt. B niniejszego rozdziału.

Fundacja realizowała również inne działania statutowe, w tym finansowane bądź współfinansowane przez donorów zagranicznych. Zostały one opisane w pkt. C niniejszego rozdziału. Większość z nich łączyła się merytorycznie z działaniami zleconymi przez MSZ w umowie dotacji.

A. Główne zdarzenia prawne w działalności Fundacji w 2018 r.

Rada Fundacji

Od 1 stycznia do 6 czerwca 2018 r. przewodniczącym Rady Fundacji był podsekretarz stanu w MSZ Marek Magierowski, od 6 czerwca do 9 listopada 2018 r. podsekretarz stanu w MSZ Andrzej Papierz, zaś od 9 listopada do 31 grudnia 2018 r. podsekretarz stanu w MSZ Maciej Lang. Poza wymienionymi powyżej osobami w skład Rady wchodził: Konrad Głębocki, Małgorzata Golińska, Andrzej Marian Grzyb, Andrzej Kosztowniak, Anna Kwiecień, Andżelika Możdżanowska, Tadeusz Romańczuk oraz Artur Warzocha.

Rada Fundacji zebrała się na jednym posiedzeniu, które odbyło się w dniu 5 lutego 2018 r. W czerwcu 2018 r. Rada przeprowadziła również jedno głosowanie w trybie korespondencyjnym. W okresie sprawozdawczym Rada przyjęła trzy uchwały. Były to następujące uchwały:

- uchwała nr 1 z 05.02.2018 r. w sprawie zatwierdzenia Programu działalności oraz Planu finansowego Fundacji Solidarności Międzynarodowej na rok 2018;
- uchwała nr 2 z 05.02.2018 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu pracy Zarządu Fundacji Solidarności Międzynarodowej;
- uchwała nr 1 z 21.06.2018 r. w sprawie zatwierdzenia Sprawozdania z działalności oraz Sprawozdania finansowego Fundacji Solidarności Międzynarodowej za 2017 rok.

Zarząd Fundacji

Zgodnie ze Statutem (§17) Zarząd składał się z jednej osoby – Prezesa Zarządu Macieja Falkowskiego.

W 2018 r. Zarząd Fundacji przyjął 34 uchwały. Stanowią one załącznik nr 1 do niniejszego sprawozdania.

B. Zadania zlecone przez MSZ RP

Na podstawie Ustawy o współpracy rozwojowej (art. 10 ust. 3) oraz Planu Współpracy Rozwojowej na 2018 rok Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP zleciło Fundacji realizację działań na rzecz państw Partnerstwa Wschodniego, w tym realizację Programu „Wsparcie Demokracji 2018”. Umowa dotacji podpisana 31 stycznia 2018 roku przewidywała na ten cel dofinansowanie w wysokości 15 000 000 zł, z czego wykorzystanych zostało 14 982 802,90 zł (w tym 19 568,26 zł z odsetek narosłych od dotacji). Zgodnie z zapisami umowy dotacji całościowe rozliczenie umowy dotacji nastąpiło w styczniu 2019 roku, a zwrot pozostałych niewykorzystanych środków wraz z odsetkami i przychodami w łącznej w wysokości 72 530,39 zł został dokonany w dniu 30 stycznia 2018 r. Program był realizowany w okresie 1 stycznia – 31 grudnia 2018 r.

Fundacja zobligowała się do realizacji trzech zadań, podzielonych na sześć szczegółowych działań. Były to następujące zadania:

Zadanie I

Program „Wsparcie Demokracji 2018”

Działanie 1

Przeprowadzenie konkursu na rzecz państw Partnerstwa Wschodniego

Celem konkursu, na który przeznaczona została kwota w wysokości 1 406 750 zł, było wsparcie mediów w zakresie dostarczania niezależnej informacji społeczeństwu państw Partnerstwa Wschodniego oraz przeciwdziałanie dezinformacji w przestrzeni informacyjnej ww. państw. Dofinansowane projekty miały na celu poszerzenie dostępu obywateli państw Partnerstwa Wschodniego do rzetelnej i obiektywnej informacji dzięki rozwojowi niezależnych mediów. Do konkursu mogły przystąpić zarejestrowane i prowadzące działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej organizacje pozarządowe w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w szczególności stowarzyszenia i fundacje, oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ww. ustawy. Konkurs był podzielony na dwie ścieżki: małe granty (wysokość dofinansowania jednego projektu – 30 000 – 50 000 zł) i duże granty (wysokość dofinansowania jednego projektu 100 000 – 600 000 zł).

W przypadku ścieżki dużych grantów dodatkowym wymogiem dla wnioskodawców było co najmniej pięcioletnie doświadczenie w realizacji projektów na rzecz państw Partnerstwa Wschodniego oraz co najmniej dwuletnie doświadczenie w latach 2013-2017 w gospodarowaniu i rozliczeniu środków publicznych w kwocie nie mniejszej niż 400 000 zł w skali jednego roku kalendarzowego. Z uwagi na dostępną pulę środków każdy podmiot uprawniony do udziału w konkursie mógł złożyć nie więcej niż jeden wniosek.

Konkurs został ogłoszony 16 kwietnia 2018 r., zaś termin składania wniosków upłynął 8 maja 2018 r. Zarejestrowano 28 wniosków projektowych (13 wniosków w ścieżce duże granty i 15 wniosków w ścieżce małe granty), z czego do oceny merytorycznej wybrano 25 wniosków (pozostałe nie spełniły wymogów formalnych). Konkurs został rozstrzygnięty 23 maja 2018 r. Członkowie komisji konkursowej zarekomendowali dofinansowanie 5 projektów (2 ze ścieżki

małe granty i 3 ze ścieżki duże granty) i wpisanie 2 projektów ze ścieżki duże granty na listę rezerwową. Do dofinansowania zarekomendowano projekty następujących organizacji: Towarzystwo Demokratyczne Wschód, Fundacja Edukacja dla Demokracji, Fundacja „Karta'97”, Fundacja Warsaw Institute, Fundacja Białoruski Dom.

Przebieg konkursu był przedmiotem obserwacji Grupy Zagranica, której przedstawiciel był obecny na posiedzeniu Komisji Grantowej. Po podpisaniu umów organizacje przystąpiły do realizacji projektów, które były nadzorowane przez pracowników Fundacji. Rozliczenie wszystkich projektów zostało zakończone pomyślnie.

Działanie 2

Działania własne na rzecz Białorusi

W 2018 roku w ramach działań własnych FSM na rzecz Białorusi zrealizowano 26 projektów na łączną kwotę 7 104 098,70 zł, w tym 2 504 331,70 zł wydatkowano na 24 projekty partnerskie, zaś 4 599 767 zł na zakup produkcji i emisji audycji radiowych w Białoruskim Radiu Racja i Europejskim Radiu dla Białorusi. Wszystkie projekty podlegały odrębnej akceptacji MSZ.

Zrealizowany na zlecenie MSZ zakup produkcji i emisji audycji od nadających na Białoruś radiostacji odbył się na podstawie umów dwustronnych podpisanych pomiędzy Fundacją a Białoruskim Centrum Informacyjnym Sp. z o.o. (posiadającym koncesję na nadawanie w Białoruskim Radiu Racja) oraz Europejskim Radiem dla Białorusi Sp. z o.o. (Euroradio) i w oparciu o Ustawę z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo Zamówień Publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1579, art. 4 pkt 3 lit. h). Obie radiostacje są niezależnymi środkami przekazu kierującymi swoją informację do mieszkańców Białorusi. W przypadku Radia Racja zakupione zostały audycje emitowane codziennie, przez 24 h/dobę, w okresie od 1 stycznia do 31 października 2018 r., z dwóch znajdujących się na terenie Polski nadajników (w Krynicach koło Białegostoku i Białej Podlaskiej) oraz w Internecie (program Radia Racja na falach UKF dociera do mieszkańców terenów przygranicznych obwodów brzeskiego i grodzieńskiego oraz mieszkańców Podlasia). Wszystkie audycje były w języku białoruskim. W przypadku Euroradia, zakupiona została 30-minutowa audycja informacyjna „Petarda”, która w okresie od 1 kwietnia do 31 grudnia 2018 r. była emitowana codziennie wieczorem od poniedziałku do piątku (z powtórkami następnego dnia rano oraz w sobotę). Ponadto, w każdy piątek emitowany był tzw. program wynikowy „Petardy” (wybór najciekawszych materiałów z danego tygodnia). Łącznie wyprodukowano 170 odcinków „Petardy” oraz 39 programów wynikowych. Audycja emitowana była na satelicie Astra 4A oraz w Internecie. Powtórki programu nadawane były również na falach FM w Radiu Racja. W „Petardzie”, podobnie jak w całym Europejskim Radiu dla Białorusi, używano zarówno języka białoruskiego, jak i rosyjskiego. Działalność obu radiostacji, od lat wspieranych finansowo przez MSZ oraz innych donorów (dotyczy to głównie Euroradia, współfinansowanego m.in. przez USAID oraz rządu Czech i Holandii) i będących stałymi elementami białoruskiego rynku medialnego, przyczyniła się do poszerzenia dostępu do niezależnej informacji mieszkańcom Białorusi.

Dwadzieścia cztery projekty partnerskie Fundacji w ramach priorytetu „demokracja i prawa człowieka” zrealizowane zostały w następujących dziedzinach:

- wolność słowa: wsparcie niezależnych białoruskich mediów, w tym gazet, portali

informacyjnych i organizacji zrzeszających i wspierających niezależne media i dziennikarzy (13 projektów);

- edukacja: wsparcie niezależnych instytucji i inicjatyw edukacyjnych na poziomie szkolnictwa średniego i wyższego (2 projekty);
- społeczeństwo obywatelskie: wsparcie instytucji i działaczy prodemokratycznych oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, w tym na poziomie lokalnym oraz w zakresie umacniania tożsamości narodowej Białorusinów i języka białoruskiego (5 projektów);
- prawa człowieka: wsparcie działań na rzecz obrony praw człowieka, w tym organizacji zajmujących się obroną praw człowieka oraz udzielanie pomocy osobom represjonowanym (4 projekty).

Ze względu na wrażliwy charakter projektów oraz bezpieczeństwo partnerów i uczestników, w sprawozdaniu nie są publikowane szczegółowe informacje. Pełna informacja o projektach oraz dokumentacja z ich realizacji znajdują się w siedzibie Fundacji.

Zadanie II

Organizacja misji wyborczych

Umowa dotacji przewidywała organizację przez Fundację wyjazdu polskich obserwatorów na wybory do Azerbejdżanu, Gruzji i Mołdawii, jak również szkoleń dla obserwatorów. Na ten cel przeznaczono kwotę w wysokości 300 000 zł. W związku z niewykorzystaniem środków przeznaczonych na misję w Mołdawii (wybory przesunięto na luty 2019 r.), w porozumieniu z MSZ zorganizowana została misja na przedterminowe wybory parlamentarne do Armenii (grudzień 2018 r.). Dodatkowo Fundacja na zlecenie Departamentu Wschodniego MSZ i we współpracy z OBWE/ODIHR zorganizowała misję obserwacyjną na wybory prezydenckie do Rosji (marzec 2018 r.). Wzięło w niej udział 3 obserwatorów długoterminowych (LTO; 2 z otwartego naboru, 1 nominowany przez MSZ) oraz 29 obserwatorów krótkoterminowych (STO; 10 z MSZ, 18 z otwartego naboru oraz przedstawiciel FSM). Łącznie w 2018 roku zorganizowane zostały cztery wyjazdy polskich obserwatorów w ramach misji obserwacyjnych OBWE/ODIHR, w tym trzy sfinansowane ze środków na współpracę rozwojową. We wszystkich misjach wzięło udział 98 obserwatorów (6 LTO i 92 STO).

Misja do Azerbejdżanu (wybory prezydenckie) planowana była na październik, jednak ze względu na wcześniejsze rozpisanie elekcji przez władze, odbyła się już w kwietniu (wybory miały miejsce 11 kwietnia). Wzięło w niej udział 13 obserwatorów krótkoterminowych (STO), natomiast ze względu na bardzo krótkie terminy (kilka dni od zgłoszenia prośby przez ODIHR do planowanego dnia wyjazdu), nie udało się zrekrutować obserwatora długoterminowego. Wśród obserwatorów było 7 osób z otwartego naboru oraz 6 nominowanych przez MSZ.

Misja do Gruzji (również na wybory prezydenckie) przebiegła zgodnie z planem i odbyła się w październiku/listopadzie (28 października – I tura, 28 listopada – II tura). Wzięło w niej udział odpowiednio 2 LTO i 29 STO (I tura) oraz 8 STO (II tura). W pierwszej turze wzięło udział 1 LTO nominowany przez MSZ i 1 z otwartej rekrutacji oraz 12 STO nominowanych przez MSZ, 16 wybranych w otwartym naborze oraz opiekun ze strony Fundacji. W drugiej turze wzięło udział 3 STO nominowanych przez MSZ i 5 z otwartego naboru.

Misja do Armenii odbyła się w grudniu 2018 r. (głosowanie miało miejsce 9 grudnia). Wzięło w nich udział 1 LTO wybrany w drodze otwartej rekrutacji oraz 13 STO, z czego 5 osób

nominowanych przez MSZ, 7 z otwartego naboru oraz opiekun ze strony Fundacji.

Przed każdą z misji obserwacyjnych odbyło się spotkanie przygotowawcze (briefing) w FSM, poświęcone kwestiom merytorycznym (przybliżenie obserwatorom sytuacji społeczno-politycznej w kraju obserwacji) oraz organizacyjnym (przekazanie informacji dotyczących zasad obserwacji, kwestii logistycznych oraz związanych z rozliczeniem wyjazdu).

W dniach 1-2 września 2018 r. Fundacja zorganizowała również szkolenie poświęcone procedurom obserwacji wyborów, przeznaczone dla osób zainteresowanych uczestnictwem w przyszłych misjach obserwacyjnych w charakterze obserwatorów krótkoterminowych. Wzięło w nich udział 20 uczestników (16 z otwartej rekrutacji oraz 4 wyłonionych w ramach wewnętrznej rekrutacji w MSZ). Oprócz trenerów z Polski, specjalizujących się w procedurach obserwacji wyborów, szkolenie prowadzili przedstawiciele OSCE/ODIHR oraz unijnego programu EODS (European Observation and Democracy Support). W dniu 24 października Fundacja zorganizowała również krótkie szkolenie dla parlamentarzystów RP, którzy wybierali się na obserwację wyborów prezydenckich w Gruzji w ramach wspólnej misji Sejmu i Senatu RP.

18 grudnia 2018 roku miało miejsce spotkanie podsumowujące misje wyborcze, które odbyły się w 2018 roku. Wzięli w nim udział obserwatorzy ze wszystkich misji organizowanych przez Fundację (w tym misji na wybory prezydenckie do Rosji), jak również przedstawiciele DWR i innych departamentów MSZ. Spotkanie było okazją do dyskusji na temat sytuacji w poszczególnych krajach oraz problemów politycznych i organizacyjnych związanych z procedurą obserwacji wyborów.

Zadanie III

Realizacja projektów własnych w ramach priorytetów dobre rządzenie, przedsiębiorczość i sektor prywatny oraz zrównoważone rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich

Działanie 1

Prowadzenie Centrum Informacyjnego dla Władz Lokalnych w Mołdawii

Działania Przedstawicielstwa FSM w Mołdawii w 2018 roku skupione były na wsparciu rozwoju lokalnego i demokracji lokalnej w ramach dwóch ścieżek tematycznych: rozwój obszarów wiejskich i rozwój miast oraz działaniach dotyczących wzmocnienia budowy środków wzajemnego zaufania między partnerami z terytorium kontrolowanego przez władze mołdawskie oraz Nadniestrza.

Działania Przedstawicielstwa w 2018 roku finansowane były ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP (ok. 2 400 000 zł) oraz innych donorów m.in. EuropeAid (ok. 220 000 zł), Ambasady Wielkiej Brytanii w Kiszyniowie (ok. 45 000 zł), USAID (ok. 170 000 zł). Były one realizowane w ramach działań własnych oraz we współpracy z partnerami krajowymi i zagranicznymi, w tym z innymi donatorami. Kluczowymi partnerami Przedstawicielstwa w 2018 roku były następujące instytucje: Ambasada RP w Kiszyniowie, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju RP, Ministerstwo Rolnictwa Rozwoju Regionalnego i Środowiska Republiki Mołdawii, UNDP – Moldova, USAID – Moldova oraz organizacje mołdawskie.

1. Rozwój miast – rewitalizacja

W 2018 roku Przedstawicielstwo kontynuowało współpracę z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju RP przy realizacji projektu finansowanego ze środków Polskiej Pomocy na rzecz stworzenia w Mołdawii mechanizmów rozwoju miast, w tym systemu rewitalizacji. Przedstawicielstwo aktywnie uczestniczyło w działaniach realizowanych w ramach projektu MliR (pomoc w organizacji szkoleń, warsztatów, sesji informacyjnych, staży w Polsce, misji eksperckich, koordynacja pracy lokalnego zespołu ds. wdrożenia podejścia rewitalizacji w wybranych mołdawskich miastach) oraz wspierało miasta w prowadzeniu procesu na poziomie lokalnym na rzecz opracowania Miejskich Programów Rewitalizacji (stworzenie sieci tzw. facylitatorów). Uczestniczyło również w opracowaniu krajowych wytycznych ds. rewitalizacji.

Dofinansowano również sześć pilotażowych projektów rewitalizacyjnych w ramach edycji miejskiej Funduszu Małych Projektów (w miastach Bielce, Cimislia, Comrat, Edinet, Ocnita i Ungheni). Trzy projekty zostały dodatkowo dofinansowane ze środków Funduszu Małych Grantów – GEF w ramach porozumienia podpisanego pomiędzy przedstawicielstwem FSM a UNDP – GEF Moldova. Działania projektowe dotyczyły m.in. rewitalizacji przestrzeni publicznych, mikro-interwencji w blokach mieszkalnych, rewitalizacji podwórek i przestrzeni wspólnej na blokowisku, termoizolacji przedszkola. W ramach projektów zorganizowano również szereg otwartych imprez (festiwale, pikniki, spotkania z mieszkańcami) i konsultacji społecznych, a także powołano wspólnotę mieszkaniową w mieście Ungheni. Całkowity budżet pilotażowych projektów rewitalizacyjnych wyniósł 11 500 000 MDL (ok. 2 450 000 zł), w tym dofinansowanie ze środków Funduszu Małych Projektów (890 000 zł), GEF (550 000 zł) oraz wkład własny z budżetów lokalnych (1 010 000 zł).

2. Rozwój obszarów wiejskich

Podobnie jak w poprzednich latach jednym z najważniejszych kierunków działań Przedstawicielstwa były działania mające na celu wdrożenie systemowego podejścia do rozwoju obszarów wiejskich w oparciu o unijną metodologię LEADER. Wśród głównych rezultatów w tym obszarze tematycznym można wymienić: wsparcie merytoryczne 11 Lokalnych Grup Działania (rozwój instytucjonalny, bieżąca działalność, wsparcie finansowe dla 3 LGD w ramach Funduszu Małych Projektów – edycja LEADER), spisanie metodologii LEADER tj. kolejnych kroków tworzenia i funkcjonowania Lokalnych Grup Działania w Mołdawii (ma to pomóc w opracowaniu krajowego Programu LEADER), pomoc w stworzeniu Krajowej Sieci LEADER, zrzeszającej LGD z całej Mołdawii. Działania realizowane były w ramach następujących programów:

a) LEADER- SARD

Projekt pt. *Wdrożenie unijnego podejścia LEADER/CLLD w Autonomicznym Regionie Gagauzji i Rejonie Taraklija Republiki Mołdawii* realizowany był w latach 2017-2018 w ramach Programu SARD (*Support for Agriculture and Rural Development*) na podstawie umowy z UNDP – Moldova, finansowanego ze środków UE (EuropeAid). Jego głównym celem był rozwój obszarów wiejskich Autonomii Gagauskiej oraz Rejonu Taraklija (południowa Mołdawia) poprzez wspieranie procesu powstawania 8 LGD oraz wsparcie nowopowstałych LGD w pierwszym (2017) i drugim (2018) roku ich działalności. Działanie miało charakter pilotażowy, podczas jego realizacji została stworzona metodologia wdrożenia podejścia LEADER, którą Przedstawicielstwo multiplikuje w ramach innych działań oraz we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa Rozwoju Regionalnego i Środowiska Mołdawii. W 2018 roku w

ramach projektu zrealizowane zostały m.in. takie działania jak: wsparcie merytoryczne w organizacji lokalnych konkursów projektów, wsparcie rozwoju instytucjonalnego 8 LGD, konferencja dot. doświadczeń LEADER-a w Mołdawii, w której wzięło udział ok. 300 przedstawicieli mołdawskich LGD oraz partnerów z UE w tym m.in. europejska sieć LEADER – ELARD (czerwiec 2018). Działania finansowane były ze środków UE w ramach umowy z UNDP-Moldova.

b) LEADER-GB

Projekt pt. *Wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju lokalnej demokracji na obszarach wiejskich Mołdawii* realizowany był w partnerstwie z przedstawicielstwem czeskiej organizacji People in Need w Mołdawii, a finansowany ze środków Ambasady Wielkiej Brytanii w Kiszyniowie. Jego głównym celem było wsparcie powstania dwóch Lokalnych Grup Działania w Rejonie Anenii Noi – LGD Serpentina Nistrului oraz Rejonie Strasenii – LGD Plaiul Codrilor. W styczniu obie Grupy ogłosiły lokalne konkursy rozwojowe, w rezultacie sfinansowano 10 projektów rozwojowych. W marcu odbyła się ceremonia podpisania umów o terytorialnym partnerstwie powołujących LGD-y. Działania finansowane były ze środków UK Aid w ramach umowy partnerskiej podpisanej z PIN Moldova.

c) USAID LEADER Activity

W lutym 2018 Przedstawicielstwo rozpoczęło wdrażanie projektu *USAID LEADER Activity*, którego celem jest wsparcie powstania 8 Lokalnych Grup Działania. Potencjalne partnerstwa gmin zostały wyłonione w otwartym konkursie, następnie wójtowie z ponad 60 gmin podpisali listy intencyjne dot. powstania LGD, które pozwoliły rozpocząć proces tworzenia nowych grup. Animowanie procesu tworzenia 8 LGD realizowane było przez 6-osobowy zespół facylitatorów/ekspertów, którzy pomagali w stworzeniu partnerstwa według zasad LEADER oraz przygotowaniu Lokalnej Strategii Rozwoju. W procesie uczestniczy ponad 300 przedstawicieli samorządów, lokalnych instytucji publicznych i pozarządowych, oraz małych i mikro przedsiębiorstw itd. Działania finansowane były częściowo ze środków Polskiej Pomocy, częściowo ze środków USAID.

d) Fundusz Małych Projektów – edycja wiejska/LEADER

Głównym celem czwartej edycji Funduszu było wsparcie LGD, w których stworzeniu Przedstawicielstwo uczestniczyło w 2017 i na początku 2018 roku. Wsparcie finansowe stanowiło drugą fazę procesu tworzenia Grupy – fazę praktyczną. Wsparcie finansowe – w ramach naboru wniosków ogłoszonego w maju 2018 – otrzymały 3 LGD: LGD Lunca Prutului de Jos, LGD Plaiul Codrilor oraz LGD Serpentina Nistrului na łączną kwotę: 1 600 000 MDL (ok. 335 000 zł). Środki zostały wykorzystane na funkcjonowanie LGD w okresie od maja do grudnia 2018 (administracja, w tym księgowość i menadżerowie oraz biura) oraz finansowanie projektów rozwojowych wyłonionych w ramach lokalnych konkursów administrowanych przez LGD. W konkursach wyłoniono 38 projektów na łączną kwotę 2 439 994,29 MDL (ok. 535 000 zł), z czego 1 350 426,00 MDL (ok. 300 000 zł) środków pochodziło z dotacji w ramach Funduszu Małych Projektów. Dotyczyły one takich dziedzin jak: wsparcie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (13 projektów), rozwój turystyki (3 projekty), rewitalizacja przestrzeni publicznych (3 projekty), wsparcie instytucji edukacyjnych (7 projektów) oraz domów kultury i lokalnych muzeów, a także bibliotek (5 projektów), wsparcie bądź inicjacja nowych usług publicznych (6 projektów) oraz inicjatyw społecznych i obywatelskich (1 projekt).

e) inne działania na rzecz wsparcia podejścia LEADER w Mołdawii

Przedstawicielstwo aktywnie uczestniczyło również w działalności Komitetu ds. Monitoringu Wdrożenia Podejścia LEADER w Mołdawii powołanego przy Ministerstwie Rolnictwa, Rozwoju Regionalnego i Środowiska. W jego ramach inicjowano m.in. propozycje zmian ustaw dot. subsydiów rolniczych oraz organizacji pozarządowych, a także dyskutowano założenia Lokalnej Strategii Rozwoju LGD, przedstawiano wzory dokumentów i regulaminów do wykorzystania przez LGD. Przedstawicielstwo podnosiło również temat wdrożenia podejścia LEADER w Mołdawii w ramach działalności Krajowej Sieci Rozwoju Obszarów Wiejskich, reprezentując LGD w Zarządzie Sieci. Aktywnie wspierana była również działalność 11 LGD (wsparcie merytoryczne dot. rozwoju instytucjonalnego m.in. przy opracowaniu dokumentacji konkursowej, monitoringu, regulaminu funkcjonowania etc.).

Ponadto, w listopadzie 2018 r. Przedstawicielstwo, we współpracy z partnerami, zorganizowało Forum LEADER w Mołdawii, w którym wzięli udział przedstawiciele niemal 30 Lokalnych Grup Działania, organizacji zaangażowanych w promocję podejścia LEADER oraz donorów. Podczas spotkania podjęto decyzję o stworzeniu Krajowej Sieci LEADER oraz omówiono główne założenia funkcjonowania Sieci. Sieć została powołana w grudniu przez 19 LGD-ów i 4 organizacje facylitujące.

3. Budowa środków zaufania między brzegami Dniestru

Działanie było wdrażane w ramach projektu pt. *Droga do sukcesu: partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnych*, realizowanego we współpracy z miejscowymi organizacjami. Projekt jest współfinansowany przez MSZ (20%) oraz EuropeAid (80%). Głównym celem projektu zaplanowanego na lata 2017-2019 jest wspieranie rozwoju społeczności lokalnych 42 miejscowości położonych na obu brzegach Dniestru (po stronie kontrolowanej przez władze Mołdawii oraz w Naddniestrzu, w oparciu o metodę ABCD – *Asset Based Community Development*). Wśród głównych działań w ramach projektu w 2018 roku można wymienić: dwa cykle 3-dniowych warsztatów dot. rozwoju lokalnego w oparciu o zasoby; dwie 5-dniowe wizyty studyjne dotyczące polskich doświadczeń z zakresu rozwoju lokalnego; opracowanie tematycznych strategii rozwoju dla 42 miejscowości; przeprowadzenie konkursu na partnerskie projekty, w ramach którego wyłoniono do dofinansowania 16 projektów partnerskich.

4. Inne działania Przedstawicielstwa

a) Vzlyot

Projekt był realizowany we współpracy z partnerami z krajów Grupy Wyszehradzkiej oraz Mołdawii. Finansowany był z dotacji Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego. Miał na celu wsparcie młodych liderów z obu brzegów Dniestru. Działania adresowane były do grupy 25 młodych liderów, którzy wzięli udział w dwóch 4-dniowych warsztatach dotyczących takich tematów jak rozwój osobisty, rozwój lokalny, zarządzanie projektami. Szkolenia i warsztaty prowadzone były przez przedsiębiorców i aktywistów społecznych i obywatelskich z krajów V4 i Mołdawii. W ramach obu szkół wyłoniono 13 inicjatyw młodzieżowych, które otrzymały wsparcie finansowe (m.in. warsztaty dla młodocianych przestępców, konkurs fotograficzny dot. problemów społecznych, warsztaty dot. rozwoju zawodowego młodzieży).

b) More from Core

We współpracy z diasporą mołdawską w Londynie wsparte zostały cztery inicjatywy

młodzieżowe na obszarach wiejskich, wyłonione w ramach otwartego konkursu, wśród nich m.in. obóz ekologiczny, stworzenie boiska do siatkówki etc. Działanie realizowane było w całości ze środków zebranych przez diasporę mołdawską w Londynie w ramach kampanii More from Core.

c) aktywność nie ujęta w projekty

Wśród tych działań można wymienić:

- 4-dniową wizytę studyjną dla Absolwentów Programu Kirkland dot. mołdawskich doświadczeń z zakresu rozwoju lokalnego;
- kampanię informacyjną projektu Instytutu Adama Mickiewicza *Culture for Local Development* oraz sfinansowanie kosztu dojazdu mołdawskich uczestników;
- merytoryczne i organizacyjne wsparcie wizyty studyjnej przedstawicieli 5 mołdawskich parków krajobrazowych i narodowych w Polsce (Lubelszczyzna); wizyta była sfinansowana w ramach mechanizmu *Study Tours to Poland*;
- wsparcie wizyty studyjnej do Polski dla przedstawicieli mołdawskich LGD organizowanej przez Agencję Rozwoju Regionalnego Północ i organizację ProCoRe;
- udział pracowników Przedstawicielstwa w szeregu wydarzeń zagranicznych i spotkań partnerskich m.in.: 1-dniowym spotkaniu partnerskim z organizacjami działającymi w obszarze rozwoju lokalnego w Winnicy; Forum Inicjatyw Obywatelskich w Odessie; Forum Praktyków Partycypacji w Irpinie (Ukraina).

W październiku 2018 r., podczas poświęconej współpracy rozwojowej narady ambasadorów RP z państw b. ZSRR w Kiszyniowie zorganizowano również obchody 5-lecia istnienia Centrum Informacyjnego dla Władz Lokalnych, które objęły m.in. wizytę uczestników narady w siedzibie Przedstawicielstwa FSM i prezentację realizowanych przez nie projektów.

Działanie 2

Działania własne na rzecz Ukrainy

Nas ten cel przeznaczono kwotę w łącznej wysokości 1 539 920 zł. Były to następujące działania:

1. Wspieranie reformy decentralizacyjnej w wybranych obwodach ukraińskich poprzez współpracę z hromadami, stowarzyszeniami połączonych hromad i administracją centralną Ukrainy oraz innymi programami międzynarodowymi wspierającymi reformę decentralizacyjną na Ukrainie.

W ramach tego komponentu zrealizowane zostały następujące działania:

a) Nasza Energia – hromada samowystarczalna energetycznie

Celem projektu było zwiększenie efektywności energetycznej ukraińskich połączonych hromad przez realizowanie inwestycji energoefektywnych opartych o wnioski z audytów energetycznych. W pięciu wybranych drogą konkursu hromadach obwodu charkowskiego polscy i ukraińscy eksperci przeprowadzili audyty energetyczne. Audyty zostały poprzedzone wizytami ekspertów w hromadach, podczas których przeprowadzono wizje lokalne budynków zarządzanych przez hromady (ocena stanu technicznego, wysokości kosztów eksploatacyjnych itd.). Następnie opracowano raporty z analizy energetycznej hromad wraz z rekomendacjami z zakresu poprawy efektywności energetycznej. Raporty zostały

przygotowane przez ekspertów Krajowej Agencji Poszanowania Energii, przy wsparciu eksperta ukraińskiego. Przedstawiciele hromad wzięli również udział w wizycie studyjnej w Polsce (województwo mazowieckie), podczas której zapoznali się z doświadczeniami polskich samorządów w lepszym gospodarowaniu energią i wdrażaniu OZE. Ponadto w Charkowie zorganizowane zostały szkolenia i warsztaty dla przedstawicieli hromad, podczas których otrzymali wiedzę w zakresie energoefektywności oraz pozyskiwania środków inwestycyjnych do realizacji płynących z audytów rekomendacji.

Wnioski i doświadczenia z projektu były omawiane podczas publicznych dyskusji m.in. III Polsko-Ukraińskiego Forum Samorządowego w Charkowie i Forum Europa-Ukraina w Rzeszowie. Powstała również strona internetowa projektu www.nasza-energia.org. Partnerami FSM w projekcie były następujące instytucje: Polsko-Ukraińska Izba Gospodarcza (PUIG, główny partner), Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A. (KAPE), Charkowska Rada Obwodowa i Obwodowa Administracja Państwowa oraz Regionalne Centrum Rozwoju Samorządów w Charkowie.

b) Wspólnota ekologiczna – wsparcie połączonych hromad w realizacji uprawnień w dziedzinie ochrony środowiska na poziomie lokalnym

Partnerem Fundacji w realizacji projektu była Asocjacja Wiejskich Połączonych Gromad Ukrainy. Projekt uzupełnił wiedzę władz połączonych hromad w zakresie prawidłowego procesu opracowywania i składania wniosków do Państwowego Funduszu Rozwoju Regionalnego (DFRR) ze szczególnym naciskiem na komponent szkoleniowy dotyczący prawidłowego sposobu dokonywania oceny oddziaływania na środowisko, obowiązkowej zgodnie z wymogami prawnymi przyjętymi w grudniu 2017 oraz marcu i kwietniu 2018 roku. W rezultacie zostały przygotowane 33 wnioski do Funduszu Rozwoju w obszarze kultury, oświaty, usług społecznych, ochrony zdrowia, usług komunalnych oraz energooszczędności, spełniające wymogi w zakresie oddziaływania na środowisko.

Na pierwszym etapie zespół analityczny zebrał i dokonał syntezy informacji o uprawnieniach organów samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska, opracował ekspertyzę ustawodawstwa i komentarz do ustaw „O ocenie oddziaływania na środowisko” oraz „O strategicznej ocenie ekologicznej” i praktyczne rekomendacje dla połączonych hromad. Broszura została rozprowadzona w hromadach, które wzięły udział w projekcie oraz podczas innych wydarzeń adresowanych do samorządów. Następnie przeprowadzono jednodniowe seminaria w czternastu hromadach z jedenastu obwodów Ukrainy. Uczestnicy rekrutowali się z połączonych hromad, które powstały w latach 2017-2018 oraz tych jednostek samorządu terytorialnego, które przyjęły dopiero uchwałę o utworzeniu połączonej hromady. Seminaria były prowadzone przez przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego Ukrainy oraz ukraińskiej Akademii Kształcenia Podyplomowego Ministerstwa Ekologii i Zasobów Naturalnych. Podczas seminariów dyskutowano również o odpowiedzialności mieszkańców za lokalną ochronę przyrody, realizacji własnych i zleconych zadań w zakresie ochrony środowiska, opracowywaniu projektów inwestycji dofinansowywanych z DFRR. Łącznie w 14 seminariach wzięło udział prawie 900 osób.

c) Usługi społeczne w hromadach

Projekt „Usługi społeczne w hromadach” był realizowany w partnerstwie z Asocjacją Połączonych Hromad oraz Ministerstwem Polityki Społecznej Ukrainy. Jego celem było

uporządkowanie stanu prawnego i metodologii wdrażania usług społecznych w wybranych połączonych hromadach a także zdefiniowanie potrzeb i możliwości decentralizacji usług i polityki społecznej w hromadach. Poprzez konsultacje eksperckie i badania ankietowe zostały opracowane modelowe przykłady (najlepsze praktyki) dostępnych rozwiązań realizacji polityki społecznej przez nowoutworzone hromady, zgodnych ze zmianami w prawie. Opracowano rekomendacje do ustawodawstwa. Projekt przyczynił się do zainspirowania ukraińskich beneficjentów polskim doświadczeniem we wdrażania praktyk w hromadach w zakresie usług społecznych.

Do udziału w projekcie wybrano 39 połączonych hromad z różnych ukraińskich obwodów, które posiadają doświadczenie w zakresie organizacji opieki społecznej. Kryterium naboru była liczba już realizowanych programów świadczeń opieki społecznej, którym najbardziej doświadczone hromady gotowe były podzielić się z innymi. Stworzono również grupę komunikacyjną z ukraińskim Ministerstwem Polityki Społecznej. W dalszej kolejności, przy udziale eksperta z Polski, zgromadzone zostały dobre praktyki usług opieki społecznej w hromadach oraz przeanalizowany stan prawny w tym zakresie. Kolejnym etapem były cztery warsztaty dla przedstawicieli hromad (Żytomierz, Połtawa, Zaporozże, Czerkasy) poświęcone zarządzaniu systemem opieki społecznej. Następnie zorganizowano wizytę studyjną do Polski, której celem było zapoznanie uczestników z praktyką realizacji świadczeń społecznych w polskich gminach. Uczestnicy odwiedzili gminne ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz państwowe instytucje zaangażowane w pomoc społeczną (w tym Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej RP). Podsumowanie projektu odbyło się podczas seminarium w Agencji Informacyjnej Ukrinform w listopadzie 2018 r. Polski ekspert przedstawił wówczas m.in. rekomendacje dla strony ukraińskiej w zakresie wdrażania systemu zarządzania opieką społeczną w hromadach.

e) Wsparcie utworzenia systemu sortowania odpadów w mieście Rudki

Projekt miał na celu wsparcie położonej w obwodzie lwowskim (rejon samborski) Rudeckiej Połączonej Terytorialnej Hromady w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska. Składał się z dwóch modułów: informacyjnego oraz infrastrukturalnego. Celem modułu informacyjnego było zwiększenie świadomości mieszkańców hromady w zakresie obowiązku sortowania odpadów oraz wynikających z tego korzyści. W jego ramach przeprowadzono osiem spotkań z mieszkańcami, w których wzięło udział ponad trzysta osób oraz wydrukowano tysiąc broszur pt. „Ochrona środowiska Rudeckiej Połączonej Terytorialnej Hromady – sortuj śmieci”, które były dystrybuowane wśród uczestników szkoleń, w szkołach oraz w Urzędzie Miasta. Przeprowadzono również konkurs dla dzieci, pt. „Sortuj śmieci by żyć bez śmieci”.

Wymiar infrastrukturalny projektu polegał na przeprowadzeniu działań inwestycyjnych tj. zakupie i ustawieniu w miejscach użyteczności publicznej osiemnastu wiat na śmieci, w których umieszczono siedemdziesiąt osiem kontenerów do segregacji śmieci (papier, plastik, szkło, odpady zmieszane) oraz dziewięćdziesiąt koszy na śmieci, które zostały rozmieszczone na terytorium całej hromady. Projekt był współfinansowany przez samą hromadę oraz Lwowską Radę Obwodową. Dodatkową wartością projektu stanowił fakt, że był to pierwszy projekt realizowany przez rudkowską hromadę we współpracy z podmiotem zagranicznym, dzięki czemu zdobyła ona doświadczenie w zakresie otrzymywania i rozliczania środków zza granicy. Istotne było również finansowe zaangażowanie władz obwodowych i

udana współpraca z nimi w ramach projektu.

f) Wsparcie procesu inwentaryzacji gruntów husiatyńskiej połączonej terytorialnej hromady

W ramach projektu zrealizowano kompleksowe prace geodezyjne w zakresie inwentaryzacji gruntów w hromadzie husiatyńskiej (obwód tarnopolski) i wytworzenia odpowiedniej dokumentacji technicznej. Połączona w 2015 r. hromada posiada 3547 ha gruntów, z których przed rozpoczęciem projektu 70% nie było objętych ewidencją katastralną. W pierwszej kolejności przeprowadzone zostały prace przygotowawcze (m.in. zbiór, opracowanie, ocena i zapewnienie materiałów topograficzno-geodezyjnych, planistyczno-kartograficznych obszaru prac; analiza istniejących materiałów geodezyjnych). Następnie miały miejsce prace topograficzno-geodezyjne (sporządzenie listy właścicieli i użytkowników wg klasy gruntów, badanie terenowe obiektów inwentaryzacji itd.). Końcowym etapem projektu było opracowanie uzyskanych danych (m.in. sporządzenie roboczego planu inwentaryzacyjnego wraz z naniesieniem granic działek, ograniczeń w ich wykorzystaniu i sposobu użytkowania, na podstawie danych z realizacji prac topograficzno-geodezyjnych). Realizator dokumentacji technicznej (Podolskie Centrum Gruntów sp. z o.o.) został wyłoniony zgodnie z procedurami przetargowymi (system Prozorro). Realizacja projektu przyczyniła się do uporządkowania ewidencji, kontroli sposobu użytkowania i ochrony gruntów hromady husiatyńskiej. Przyczyniła się to do perspektywicznego planowania wykorzystania terenów, racjonalnego użytkowania gruntów oraz poprawy przychody budżetu hromady dzięki wzrostowi wpływów z opłat za dzierżawę ziemi i podatku od gruntów. Partnerem FSM była Husiatyńska Połączona Terytorialna Hromada. Realizacja projektu była również uzgadniana z władzami obwodu tarnopolskiego.

d) Wsparcie organizacji Forum Budżetu Partycypacyjnego

W ramach projektu udzielone zostało wsparcie finansowe, merytoryczne i logistyczne w organizacji dorocznego forum praktyków budżetu partycypacyjnego na Ukrainie, które odbyło się w mieście Irpień w październiku 2018 r. W forum wzięli udział m.in. przedstawiciele lokalnych władz ukraińskich wdrażających projekty budżetu partycypacyjnego, inicjatorzy projektów, osoby zaangażowane w procesy partycypacyjne, a także przedstawiciele lub współpracownicy FSM z Gruzji oraz Mołdawii, którzy zaprezentowali swoje doświadczenia ze stosowania narzędzia budżetu partycypacyjnego. Forum zgromadziło ok. 200 osób. Projekt pozwolił na podtrzymanie pozytywnej dynamiki w rozwoju narzędzia budżetu partycypacyjnego na Ukrainie, co jest istotne dla spójności działań organizacji (FSM zainicjowała projekty budżetu partycypacyjnego na Ukrainie w ramach Polsko Kanadyjskiego Programu Wsparcia Demokracji). Uczestnictwo osób z Gruzji i Mołdawii pokazało, że FSM rozwija swoje kompetencje, posiada ekspertyzę we wdrażaniu budżetu partycypacyjnego oraz propaguje to narzędzie w innych krajach Partnerstwa Wschodniego. Partnerem FSM w projekcie była Fundacja Współpracy Polsko-Ukraińskiej (PAUCI). Forum uzyskało także dofinansowanie od kanadyjskiego Programu PLEDDG, Rady Miasta Irpień, GIZ oraz Foundations for Freedom.

g) współpraca z Programem U-LEAD oraz SKL/SALAR w zakresie przejmowania szkół przez hromady

W 2018 roku Fundacja kontynuowała rozpoczętą w 2017 r. współpracę z unijnym programem Ukraine Local Empowerment, Accountability and Development (U-LEAD),

współfinansowanym przez Komisję Europejską, Niemcy, Danię i Polskę, a zarządzanym przez Niemieckie Towarzystwo Współpracy Międzynarodowej (GIZ) oraz Szwedzką Agencję ds. Współpracy Rozwojowej (Sida). Do współpracy merytorycznej był włączony również program Szwedzkiego Stowarzyszenia Samorządów (SKL) – SALAR zajmujący się wspieraniem samorządów w przejmowaniu zadań oświatowych. W ramach trójstronnej współpracy kontynuowano realizację projektu pt. „Zarządzanie edukacją na poziomie lokalnym – wizyty studyjne do Polski”, którego celem było wsparcie reformy systemu edukacji na Ukrainie i procesu przejmowania zadań oświatowych przez połączone hromady. Rola Fundacji w projekcie polegała na organizacji wizyt studyjnych do różnych regionów Polski, w których brali udział ukraińscy urzędnicy odpowiedzialni za oświatę na poziomie lokalnym (naczelnicy gminnych wydziałów oświaty, dyrektorzy szkół, przedstawiciele oświatowej administracji szczebla obwodowego). Delegacje odwiedzały polskie szkoły, urzędy gmin, kuratoria oświaty, ośrodki doskonalenia nauczycieli oraz inne instytucje związane z oświatą. W czasie spotkań poruszane były takie zagadnienia jak: optymalizacja sieci szkolnej, strategię oświatowe, edukacja pozaszkolna, realizacja zadań oświatowych przez samorzady, edukacja regionalna, finansowanie oświaty. W 2018 roku odbyło się osiem wizyt, z czego siedem zostało sfinansowanych ze środków programu U-LEAD, natomiast ósma w całości przez Fundację, ze środków na działania własne na rzecz Ukrainy. Łącznie wzięło w nich udział 178 osób.

W ramach współpracy z partnerami Fundacja wysłała również polskich ekspertów-praktyków, którzy wzięli udział w Forum Oświatowym w Kijowie, podsumowującym rok pracy nad reformą decentralizacji oświaty. Konferencja odbyła się 26 października 2018 r. i była w głównej mierze finansowana ze środków programu U-LEAD.

h) współpraca z kanadyjskim programem PLEDDG/PROMIS zarządzanym przez Związek Miast Kanadyjskich

Fundacja współpracuje z programem PLEDDG/PROMIS od kilku lat. W ramach tegorocznej współpracy zorganizowane zostały dwie wizyty studyjne do Polski dla ukraińskich samorządowców. Delegacja zainteresowana doświadczeniami wspierania przez samorzady przedsiębiorczości społecznej i rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw odwiedziła w lutym 2018 r. Warszawę, Wrocław, Łódź i Brzeziny, zaś delegacja zainteresowana problematyką wsparcia rozwoju gospodarczego – Trójmiasto, Kościerzynę i Kartuzy (marzec 2018 r.).

i) wsparcie III Polsko-Ukraińskiego Forum Samorządu Terytorialnego w Charkowie

Organizatorami forum pt. „Hromada, efektywny rozwój, inwestycje”, które odbyło się 16 października 2018 r. były: Charkowska Obwodowa Administracja Państwowa, Konsulat Generalny RP w Charkowie, Charkowskie Centrum Rozwoju Samorządu Lokalnego oraz Polsko-Ukraińska Asocjacja Agrarna we współpracy z Polsko-Ukraińską Izbą Gospodarczą i Polsko-Ukraińską Akademią Miast. Na wniosek Konsulatu w Charkowie, Fundacja pokryła koszty materiałów, tłumaczenia symultanicznego oraz wyżywienia uczestników. Na forum dyskutowano o problemach, którymi FSM zajmowała się w ramach tegorocznych projektów – efektywności energetycznej hromad oraz przejmowaniu przez hromady zadań z zakresu pomocy społecznej. W konferencji wzięło udział ponad 150 przedstawicieli samorządów ukraińskich z obwodów: charkowskiego, dniepropietrowskiego, donieckiego, ługańskiego, połtawskiego, sumskiego i zaporoskiego.

j) wsparcie Szkoły Merów

Szkoła Merów to program stowarzyszenia o tej samej nazwie, którego celem jest budowanie potencjału ukraińskich władz samorządowych w zakresie zarządzania rozwojem lokalnym oraz przygotowywanie tamtejszych samorządowców oraz lokalnych działaczy społecznych i politycznych do zarządzania miastami w warunkach decentralizacji. Uczestnicy programu biorą udział w wykładach, zajęciach praktycznych i wizytach studyjnych do polskich miast. Poprzednie trzy edycje Szkoły Merów w latach 2015-2017 pozwoliły na przeszkolenie ponad 30 grup. W edycji programu z 2018 r. wzięło udział 45 osób tworzących lideryskie zespoły w sześciu miastach ukraińskich (Lwów, Czerkasy, Czerniowce, Chersoń, Rodinskie, Pokrowsk). Na wniosek Szkoły Merów Fundacja, podobnie jak w roku poprzednim, dofinansowała wizytę studyjną 30 uczestników do Polski, która odbyła się w dniach 14-21 października 2018 r. Podczas pobytu w Polsce ukraińscy samorządowcy odwiedzili Lublin, Warszawę, oraz Bydgoszcz. Tematyka wizyty dotyczyła m.in. opracowania i wdrożenia strategii marketingowej i marki miast, działalności instytucji wspierających rozwój lokalnej gospodarki, przygotowania inwestycji i partnerstwa publiczno-prywatnego, zaangażowania mieszkańców w procesy decyzyjne.

g) mniejsze inicjatywy

Realizując zadanie wsparcia reformy decentralizacyjnej Fundacja zaangażowała się ponadto we wspólne inicjatywy wspierane w znacznym stopniu przez innych donorów. Do tych inicjatyw należały:

- sfinansowanie udziału dwóch polskich ekspertów we współorganizowanej przez Konsulat RP w Charkowie oraz Charkowskie Centrum Rozwoju Samorządu Lokalnego konferencji dla ukraińskich samorządowców (marzec 2018 r.);
- sfinansowanie udziału dwóch polskich ekspertów w charakterze prelegentów na Forum Biznesu i Samorządu w Kremeńczuku (obwód połtawski) w dniu 10 maja 2018 r.;
- pomoc w zorganizowaniu wizyty studyjnej dla 25 przedstawicieli miasta Dolina w Polsce; wizyta dotyczyła doświadczeń miast o charakterze uzdrowiskowym w zakresie modernizacji, promocji i rozwoju infrastruktury uzdrowiskowej;
- współpraca z Biurem UNDP i Ambasadą Kanady w Kijowie w przeprowadzeniu badań dotyczących integralności i inkluzywności procesów demokratycznych w regionach Ukrainy przed wyborami prezydenckimi 2019 r.; FSM wsparła finansowo przygotowanie metodologii badań i spotkania eksperckie w 2018 r., a przedstawiciel FSM był członkiem komitetu koordynacyjnego projektu, którego zasadnicze elementy były finansowane przez UNDP i Ambasadę Kanady w Kijowie.

2. Wspieranie postaw obywatelskich i proeuropejskich w ukraińskim społeczeństwie, w tym kontynuacja projektu pt. „Obiektywny obraz procesów związanych z umową stowarzyszeniową między Ukrainą a Unią Europejską w ukraińskich mediach” realizowanego przy wsparciu USAID

Od 31 marca 2017 r. Fundacja realizuje drugą edycję projektu pt. „Obiektywny obraz procesów związanych z umową stowarzyszeniową między Ukrainą a Unią Europejską w ukraińskich mediach” (pierwsza edycja trwała od połowy września 2015 roku; projekt trwał do końca marca 2019 roku). Projekt jest współfinansowany przez MSZ RP oraz USAID. Jego głównym celem było podniesienie poziomu wiedzy i profesjonalizmu ukraińskich mediów regionalnych w zakresie problematyki związanej z wprowadzaniem w życie postanowień umowy

stowarzyszeniowej między Ukrainą i Unią Europejską, jak również poszerzenie świadomości społeczeństwa ukraińskiego na temat obowiązków i zmian wynikających ze stowarzyszenia. Druga edycja projektu miała wspomóc implementację wypracowanej w ramach projektu „Strategii informowania o integracji europejskiej na Ukrainie” (przyjęta przez ukraiński rząd 25 października 2017 roku) oraz zaproponowanych w Planie Implementacyjnym mechanizmów informowania o umowie przez media. W ramach projektu organizowane były m.in. cykle specjalistycznych szkoleń dla dziennikarzy, wizyty studyjne, powstały serie materiałów poświęconych umowie stowarzyszeniowej w mediach regionalnych. Stworzony także został mechanizm cyklicznych spotkań i konsultacji dziennikarzy regionalnych z Biurem ds. Integracji Europejskiej przy wicepremier ds. integracji europejskiej i współpracy euroatlantyckiej. Partnerami Fundacji w projekcie były dwie ukraińskie organizacje pozarządowe: Internews-Ukraina i Towarzystwo Lwa.

W ramach projektu w 2018 roku zrealizowane zostały następujące działania:

- siedem dwudniowych warsztatów dla uczestniczących w projekcie dziennikarzy; każdy cykl warsztatów miał miejsce w innym mieście Ukrainy, z których pochodzą uczestnicy projektu (Winnica, Lwów, Zaporże, Czerkasy, Mariupol, Czernihów, Iwano-Frankiwnsk); warsztaty miały na celu przekazanie dziennikarzom wiedzy w zakresie takich zagadnień jak: funkcjonowanie Unii Europejskiej, zobowiązania i szanse dla Ukrainy wynikające z umowy stowarzyszeniowej z UE, strefa wolnego handlu, wyzwania dla ukraińskich przedsiębiorców w kontekście ww. umowy, polityka i działania antykorupcyjne na Ukrainie, ekologia, polityka energetyczna, tworzenie społeczeństwa obywatelskiego;
- trzy cykle briefingów prasowych dla uczestników projektu we współpracy z Biurem ds. Integracji Europejskiej przy wicepremier ds. integracji europejskiej i współpracy euroatlantyckiej; obok wicepremier Iwanny Kłympusz-Cyncadze wzięli w nich udział przedstawiciele kluczowych dla przeprowadzenia priorytetowych reform ministerstw i innych instytucji państwowych; podczas briefingów przedstawiano takie tematy jak: rozwój ukraińskiego handlu i eksportu w kontekście umowy stowarzyszeniowej, reforma wymiaru sprawiedliwości, walka z korupcją, polityka rolna, ochrona konsumenta oraz bezpieczeństwo żywności, zewnętrzne aspekty integracji europejskiej, implementacja umowy stowarzyszeniowej;
- dwie tygodniowe wizyty studyjne: do Brukseli (czerwiec 2018) i Estonii (listopad 2018); w każdej z wizyt wzięło udział 10 dziennikarzy, wybranych spośród najaktywniejszych uczestników warsztatów i briefingów oraz autorów najciekawszych materiałów związanych z tematyką projektu; w Brukseli uczestnicy odwiedzili m.in. Komisję Europejską, Europejską Służbę Działań Zewnętrznych, NATO, Komisję Spraw Zagranicznych Parlamentu Europejskiego, European Endowment For Democracy, International Partnership for Human Rights, Przedstawicielstwo Ukrainy w UE; w Estonii poznali reformy związane z procesem integracji europejskiej oraz sposób ich implementacji;
- konkurs na realizację cyklu materiałów, w którym spośród uczestników projektu wybrano 15 regionalnych mediów (TV, radio, portale, gazety, wydania online); wśród tematów zaproponowanych do realizacji w ramach konkursu były: efektywność energetyczna w kontekście korzystania z europejskich doświadczeń; historie sukcesu firm, które weszły na rynek UE; aktywne społeczności, które lokalnie wprowadzają zmiany proeuropejskie; kwestie równości płci; zbliżenie ukraińskich norm produkcji do

- europejskich);
- produkcja materiałów obejmująca: infografiki, historię sukcesów oraz filmy motywujące.

Działanie 3

Działania własne na rzecz Gruzji

Najważniejszym działaniem Fundacji na rzecz Gruzji była kontynuacja projektu polegającego na wspieraniu gruzińskich samorządów we wdrażaniu budżetu partycypacyjnego oraz realizacja Funduszu Małych Projektów, zakładającego wsparcie finansowe dla inicjatyw samorządów, organizacji społecznych i innych podmiotów w ramach priorytetów dobre rządzenie i kapitał ludzki. W ramach tego działania Fundacja zrealizowała cztery projekty partnerskie, wyłonione w drodze otwartego naboru idei.

1. Budżet partycypacyjny jako narzędzie rozwoju samorządów Gruzji

Projekt był kontynuacją trzyletniego procesu rozwoju budżetu partycypacyjnego w Gruzji zapoczątkowanego w 2015 roku. Obejmował zarówno działania na poziomie lokalnym, jak i ogólnokrajowym. Partnerami FSM w realizacji projektu były następujące instytucje: Agencja Rozwoju Strategicznego Municypalitetu Gori, Municypalitet Ckaltubo, Samtskhe-Javakheti Media Center, Stowarzyszenie Finansistów Lokalnych Jednostek Samorządu Terytorialnego Gruzji (AFODOSU).

W ramach projektu Fundacja udzieliła wsparcia merytorycznego i finansowego dwóm municypalitetom – Gori oraz Ckaltubo, które przeprowadziły procesy budżetu partycypacyjnego (BP) na swoim terenie. Oba samorzady zostały wsparte wiedzą merytoryczną na każdym etapie wdrażania BP oraz pomocą w finansowaniu akcji promocyjno-informacyjnej. Fundacja zapewniła szkolenia koordynatorom i organizatorom procesu w obu samorządach, zadbała o udział partnerów społecznych, a także konsultowała proces wdrażania BP na każdym jego etapie. W Gori, gdzie budżet partycypacyjny realizowany był już po raz trzeci, proces objął cały municypalitet (28 jednostek administracyjnych), z rekordową sumą wydzieloną do decyzji mieszkańców – 2 mln 800 tys. lari (ok. 10% budżetu całego municypalitetu). W wyniku zastosowania metody konsensusu do realizacji wybrano 93 projekty. Władze Ckaltubo same zgłosiły się do Fundacji z prośbą o wsparcie procesu. Zdecydowały się na przeprowadzenie procesu BP w samym mieście (16 tys. mieszkańców) oraz zastosowanie głosowania jako metody wyboru projektów. Był to pierwszy w kraju przypadek zastosowania metody głosowania w procesie budżetu partycypacyjnego. Na cele budżetu partycypacyjnego zostało wydzielonych 150 tys. lari, które pokryją koszty 20 wybranych projektów, wpisanych do budżetu na rok 2019. W celu trwałego zakorzenienia procesu BP w Ckaltubo zespół projektowy wraz z Asocjacją Finansistów dodatkowo przygotował specjalny program BP jako element towarzyszący budżetowi zadaniowemu municypalitetu. Program został oficjalnie przyjęty przez radę municypalitetu. Obydwa municypalitety za realizację procesów BP zostały nagrodzone w konkursie Stowarzyszenia Samorządów Gruzjińskich NALA jako najlepsza inicjatywa w kategorii zaangażowanie obywatelskie.

Projekt obejmował też działania informacyjne w municypalitecie Bordzomi, gdzie na podstawie ewaluacji przeprowadzonej w 2018 roku zostało zdiagnozowane, że choć lokalne władze nie chcą prowadzić kolejnego procesu BP w 2018 roku, dla podtrzymania poczucia sprawczości mieszkańców niezbędne jest poinformowanie ich o efektach procesu w 2017 roku. Dlatego też

przy współpracy z lokalnym partnerem – Samtskhe–Javakheti Media Center w 18 miejscowościach przeprowadzono kampanię informacyjną dla mieszkańców o efektach budżetu partycypacyjnego w 2017 roku. Kampania obejmowała bezpośrednie spotkania mieszkańców z wiceprzewodniczącym municypalitetu Bordżomi oraz przygotowanie kilku filmików reklamujących BP, które publikowane były w lokalnej telewizji TV Borjomi.

Oprócz wsparcia poszczególnych municypalitetów we wdrażaniu BP Fundacja doprowadziła do stworzenia „Standardów budżetu partycypacyjnego w Gruzji”, które ułatwią nowym samorządom wprowadzanie BP oraz umożliwią proces certyfikacji prowadzonych w Gruzji procesów budżetu partycypacyjnego. Standardy powstały na podstawie dotychczasowego doświadczenia wdrażania BP w Gruzji i są efektem prac grupy praktyków – przedstawicieli municypalitetów i organizacji pozarządowych, którzy przy wsparciu polskich i ukraińskich ekspertów sformułowali podstawowe zasady BP w Gruzji. Przygotowane zostały dwie publikacje – „Standardy BP w Gruzji”, zawierające najważniejsze zasady BP, bez realizacji których nie można mówić o dobrze przeprowadzonym budżecie partycypacyjnym oraz „Przewodnik po wdrażaniu standardów BP w Gruzji”.

Kulminacyjnym punktem projektu była konferencja podsumowująca, która odbyła się w grudniu 2018 r. w Tbilisi z udziałem m.in. zastępczyni ministra infrastruktury i rozwoju regionalnego Gruzji oraz ambasadora RP w Gruzji. Wzięło w niej udział ponad 60 osób – przedstawiciele samorządów, administracji centralnej, organizacji pozarządowych z całej Gruzji. Podczas konferencji przedstawiona została historia rozwoju BP w Gruzji oraz zaprezentowane standardy BP. Konferencji towarzyszył również kiermasz budżetu partycypacyjnego – stanowiska różnych municypalitetów Gruzji, przy których można było poznać szczegóły realizacji BP w określonym samorządzie. Konferencja była okazją do wymiany doświadczeń, jak również zastanowienia się nad przyszłością rozwoju tego narzędzia w Gruzji. Po konferencji osiem wybranych samorządów potencjalnie zainteresowanych wdrażaniem BP uczestniczyło w warsztatach, podczas których przeprowadzono symulację procesu BP w municypalitecie.

2. Fundusz Małych Projektów

a) Budowanie potencjału społeczności lokalnej na rzecz zmniejszania ryzyka pożarów w municypalitecie Bordżomi

Projekt miał na celu zmniejszenie ryzyka pożarów w municypalitecie Bordżomi poprzez stworzenie grupy wolontariuszy gotowych do podejmowania przeciwpożarowych działań prewencyjnych. W ramach projektu stworzono 20-osobową grupę wolontariuszy, składającą się z pracowników Parku Narodowego (4 osoby), Lasów Państwowych (3 osoby), strażaków (3 osoby), przedstawicielki mera oraz lokalnej ludności. Wolontariusze zostali przeszkoleni z zakresu prewencji przeciwpożarowej, specyfiki pożarów leśnych, poznali statystki dotyczące pożarów i realia działania służb pożarniczych i ratowniczych. Bardzo ważnym elementem szkolenia było zaznajomienie się z systemem reagowania, a także praktyczne ćwiczenia planowania współpracy i komunikacji między różnymi instytucjami i osobami w sytuacji kryzysowej. W trakcie szkolenia, dzięki obecności polskiego eksperta (strażaka – trenera) wolontariusze poznali polski model funkcjonowania Ochotniczych Straży Pożarnych, który stał się dla nich inspiracją do tworzenia podobnych grup w Gruzji.

Istotnym elementem projektu była kampania prewencyjna i informacyjna. Zostały stworzone tablice informacyjne zainstalowane w 13 miejscach piknikowych, ulotki i plakaty. Stworzono także logotyp grupy oraz filmy prewencyjne. Wolontariusze podjęli również szereg działań społecznych uwrażliwiających lokalną młodzież i innych mieszkańców na kwestie zagrożenia pożarowego. Partnerzy projektu – organizacja NACRES oraz Samtskhe-Javakheti Media Center przeprowadzili również spotkania na poziomie lokalnym i centralnym, które miały na celu promowanie idei tworzenia grup wolontariackich, w tym tworzenia atmosfery współpracy różnych instytucji i osiągania synergii działań. Działania projektowe stworzyły przestrzeń do współpracy różnych instytucji (pracowników Agencji Obszarów Chronionych, Narodowej Agencji Lasów, Służby ds. Sytuacji Nadzwyczajnych, samorządu Bordżomi), które deklarują gotowość wspierania powstającej grupy. Działania podjęte w ramach projektu są o tyle istotne, że wpisują się w działania ogólnokrajowe – na szczeblu centralnym planowane jest podjęcie decyzji o tworzeniu od roku 2019 wolontariackich grup strażackich wspierających działania straży państwowej. W momencie zamykania projektu istniały już konkretne plany programu krajowego (m.in. plan systemu szkoleniowego, podział na grupy stricte wolontariackie i półprofesjonalne, wprowadzenie do obowiązkowej służby wojskowej ścieżki strażackiej etc.). To wszystko powoduje, że działania w Bordżomi mogą stać się wzorem dla zmian systemowych w całym kraju, a polskie doświadczenie OSP może stać się wzorcem dla tworzenia OSP w Gruzji.

c) Zwiększanie dostępu osób niepełnosprawnych do Parku Narodowego Bordżomi

Zadaniem projektu było przyczynienie się do społecznej integracji osób niepełnosprawnych poprzez umożliwienie im dostępu do Parku Narodowego Bordżomi. W tym celu zrealizowano działania służące przystosowaniu istniejącej infrastruktury parku do przyjmowania turystów niepełnosprawnych oraz podjęto działania integrujące i aktywizujące osoby niepełnosprawne – podopiecznych czterech ośrodków dziennej opieki z różnych regionów Gruzji.

Dla odpowiedniego przystosowania infrastruktury przeprowadzono diagnozę sytuacji i ekspertyzę, wskazującą w jaki sposób istniejące w parku warunki można dostosować dla osób niepełnosprawnych. Powstał dokument, który w rzetelny i praktyczny sposób wskazuje, jakie infrastrukturalne zmiany należy wdrażać i jak rozwijać park narodowy, by przystosować go do korzystania przez osoby niepełnosprawne. W ramach projektu przeprowadzono również kilka infrastrukturalnych inwestycji, wykonanych zgodnie z rekomendacjami ekspertyzy. Zainstalowano elektryczny podjazd dla wózków inwalidzkich przy wejściu do budynku administracji parku, gdzie znajduje się sala wystawowa i organizowane są różne wydarzenia społeczno-kulturalne. Dodatkowo w bliskim sąsiedztwie budynku stworzono miejsce piknikowe oraz zainstalowano wiodącą do niej drewnianą ścieżkę, umożliwiającą dojazd osobom poruszającym się na wózkach. Ponadto zainstalowano dużą tablicę informacyjną o parku narodowym przystosowaną dla osób poruszających się na wózkach oraz stworzono ścieżkę edukacyjną z tablicami przedstawiającymi różne rodzaje zwierząt i roślin, przystosowaną dla osób niewidzących.

Oprócz elementów infrastrukturalnych projekt stworzył okoliczności do wspólnego spotkania i poznania się podopiecznych czterech dziennych domów opieki z Bordżomi, Gori, Kareli i Chaszuri. W dniach 21-22 listopada zostały przeprowadzone warsztaty dla osób niepełnosprawnych, podczas których uczestnicy uczyli się tworzyć ozdoby świąteczne z naturalnych produktów związanych ze środowiskiem leśnym. Dla wielu uczestników

warsztatów było to pierwsze doświadczenie udziału w zajęciach poza murami swojego ośrodka oraz spotkania z podopiecznymi innych centrów. Z ozdób stworzonych przez osoby niepełnosprawne stworzono wystawę uświetniającą wydarzenie podsumowujące projekt. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych, lokalnego biznesu a także dyrektor parku narodowego, dyrektor Agencji ds. Obszarów Chronionych na region Samcche-Dżawachetii oraz przedstawiciele Agencji z Tbilisi. Projekt pokazał, że stosunkowo niedużym kosztem można stworzyć podstawowe warunki dla otwarcia parków narodowych na osoby niepełnosprawne. Partnerem projektu była organizacja pozarządowa „Green Borjomi”.

d) Rozwój wsi w regionie Kazbegi poprzez odkrywanie historii lokalnych

Projekt realizowany był we współpracy z Lokalną Grupą Działania „Kazbegi”. Polegał na stworzeniu audioprzewodników bazujących na lokalnej historii mówionej a dotyczących ciekawych miejsc municypalitetu Kazbegi. Zakładano, że stworzenie audioprzewodników i udostępnienie im turystom zainicjuje ruch turystyczny w odległych wioskach municypalitetu, co w przyszłości spowoduje bardziej zrównoważony rozwój całego regionu (nie tylko miejscowości Stepancminda). W ramach projektu Lokalna Grupa Działania zgromadziła ok. 30 historii mówionych oraz przygotowała bazę atrakcji turystycznych znajdujących się w regionie Kazbegi. Spośród zgromadzonych historii wybranych zostało 12, które po weryfikacji faktograficznej stały się bazą dla audioprzewodników. W zaplanowaniu audioprzewodników pomocne było wsparcie członkiń Lokalnej Grupy Działania z Polski – LGD Stowarzyszenie Korona Północnego Krakowa, które podczas trzydniowej wizyty eksperckiej w Kazbegi przekazały swoje doświadczenie i omówiły z zespołem LGD „Kazbegi” szczegóły związane z przygotowaniem audioprzewodników. W efekcie zostały wyznaczone cztery trasy oparte o miejsca, z którymi wiążą się historie lokalne opowiadane przez miejscową ludność. Trasy zostały przygotowane w trzech językach – po angielsku, rosyjsku i gruzińsku. Turysta prowadzony jest trasami bogatymi zarówno w atrakcje turystyczne, jak i lokalne legendy. Stworzone audioprzewodniki naniesiono na elektroniczną mapę Google, która została umieszczona na stronie LGD „Kazbegi”, a w przyszłości będzie również umieszczona na stronie marki Kazbegi i dzięki temu dostępna w formie aplikacji mobilnej. Stworzone trasy zostały umieszczone i opisane na papierowej mapie municypalitetu, posiadającej również kod QR umożliwiający turyście dostęp do strony z przewodnikami. Istotnym elementem projektu była szeroko prowadzona kampania informacyjno-promocyjna wśród usługodawców turystycznych, w tym kierowców, właścicieli sklepów, pensjonatów, hoteli etc. Wiele miejsc turystycznych zostało oznakowanych naklejką z kodem QR zachęcającą do skorzystania z przewodników.

Projekt istotnie wzmocnił pozycję LGD w społeczności lokalnej – przyczynił się do budowy zaufania społecznego, a także wzmocnił lokalne więzi społeczne z mieszkańcami odległych miejscowości, którzy nierzadko czuli się zmarginalizowani. Stworzenie audioprzewodników tworzy potencjalne szanse na rozwój turystyki i mikroprzedsiębiorczości na terenach innych niż miejscowość Stepancminda. W miejscowościach znajdujących się na stworzonych trasach istnieje wiele miejsc, gdzie obecnie realizowane są inwestycje dofinansowane w ramach europejskiego programu ENPARD.

e) Wsparcie ruchu obywatelskiego i kampanii rzeczniczej w Gruzji w zakresie praw osób z niepełnosprawnością intelektualną i psychospołeczną

Projekt był częścią trzyletniego projektu europejskiego „MH²R – promowanie praw osób z

niepełnosprawnością intelektualną i psychospołeczną w Gruzji” realizowanego przez gruzińską organizację Global Initiative on Psychiatry – Tbilisi (lider projektu) we współpracy z The Alliance for Better Mental Health (Tbilisi) oraz The Institute of Democracy (Batumi) i polską Helsińską Fundacją Praw Człowieka. Celem trzyletniego projektu europejskiego (2018-2020) jest stworzenie silnego ruchu obywatelskiego na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób z zaburzeniami psychospołecznymi w Gruzji. Projekt współpracy z Fundacją Solidarności Międzynarodowej dotyczył realizacji wybranych dwóch działań zaplanowanych w ramach projektu europejskiego. Pierwszy z nich to organizacja szkoły jesiennej dla przedstawicieli organizacji społecznych pracujących z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie. Szkoła stanowiła drugi etap tworzenia ogólnokrajowej platformy podmiotów pracujących z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie – platformy MH²R. Dzięki projektowi FSM w szkole mogli uczestniczyć przedstawiciele pięciu nowych organizacji, nieuczestniczących wcześniej w platformie. Byli to gruzińscy partnerzy projektów realizowanych w ramach polskiej pomocy. Dzięki temu nowi uczestnicy szkoły jesiennej będą w przyszłości zaangażowani w działania realizowane w ramach dużego projektu – działania aktywizujące środowisko oraz działania rzecznicze.

Drugi cykl szkoleniowy – szkoła medialna – przeznaczony dla przedstawicieli mediów krajowych i regionalnych (prasa, TV, media społecznościowe, elektroniczne) – służył uwrażliwieniu dziennikarzy i redaktorów na problemy osób niepełnosprawnych. Dziennikarze uczyli się jak w mediach poruszać tematy związane z osobami niepełnosprawnymi. Oba cykle szkoleniowe były współprowadzone przez trenerów Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i stanowiły punkt startowy dla działań podejmowanych w ramach dużego projektu europejskiego w kolejnych dwóch latach - (1) tworzenia platformy MH²R oraz (2) tworzenia środowiska mediów i dziennikarzy świadomych problemów osób niepełnosprawnych.

C. Inne działania

1. Realizacja projektu „Ostaszków-Miednoje 2018”

W roku 2018, w okresie od 1 lutego do 30 listopada, Fundacja Solidarności Międzynarodowej realizowała zadanie publiczne w ramach konkursu „Dyplomacja publiczna 2018” w ścieżce wymiar wschodni polskiej polityki zagranicznej 2018, na mocy umowy nr BDG-328/2018 zawartej w dniu 9 maja 2018 r. z Ministerstwem Spraw Zagranicznych. Na projekt zatytułowany „Zabici w Kalininie, pogrzebani w Miednoje. Polscy jeńcy wojenni z obozu NKWD ZSRR w Ostaszkuwie, rozstrzelani na mocy decyzji Biura Politycznego KC WKP(b) z 5 marca 1940” (skrótowa nazwa – Projekt „Ostaszków-Miednoje 2018”), realizowany we współpracy partnerskiej z Regionalną Organizacją Społeczną „Ośrodek Badań, Informacji i Upowszechniania (NIPC) Memoriał”, otrzymano środki w wysokości 145 600 zł (zaakceptowane przez MSZ wydatki wyniosły 143 736,69 zł). Koszt całkowity projektu wyniósł 177 035,69 zł (różnica między dotacją a całkowitym kosztem projektu pochodziła z wkładu własnego Memoriału oraz FSM). Sprawozdanie końcowe z wykonania zadania publicznego „Zabici w Kalininie, pogrzebani w Miednoje (...)” zostało zaakceptowane przez DDPIK MSZ dnia 25 lutego 2019 r.

Celem projektu „Ostaszków-Miednoje” było uzupełnienie bazy danych polskich więźniów obozu w Ostaszkuwie oraz dopracowanie biogramów rozstrzelanych Polaków, które zostaną zamieszczone w księdze pamięci „Zabici w Kalininie, pogrzebani w Miednoje”, której publikacja planowana jest na wrzesień 2019 r. W ramach projektu zrealizowano m.in. następujące

działania:

- do bazy danych wprowadzono informacje o zgłoszeniach (lub ich braku) do Krajowego Biura Informacji i Poszukiwań Polskiego Czerwonego Krzyża dokonanych przez rodziny 3150 jeńców obozu ostaszkowskiego;
- opracowano teksty łącznie 5490 biogramów rozstrzelanych oraz zmarłych jeńców obozu ostaszkowskiego;
- 5445 biogramów (rozstrzelanych) opracowano wykorzystując archiwalne dokumenty NKWD ZSSR (aparatu centralnego, organów terytorialnych oraz zarządów obozowych), dane Biura Informacji i Poszukiwań PCK, materiały Centralnego Archiwum Wojskowego, Muzeum Katyńskiego w Warszawie, IPN-u, Litewskiego Centralnego Archiwum Państwowego oraz innych źródeł;
- 45 biogramów (zmarłych) opracowano na podstawie unikalnych dokumentów pochodzących z Rosyjskiego Państwowego Archiwum Wojennego w Moskwie;
- skompletowano, uporządkowano i wyselekcjonowano 2400 kopii przedwojennych fotografii jeńców obozu ostaszkowskiego, które zostaną umieszczone obok biogramów w księdze pamięci „Zabici w Kalininie, pogrzebani w Miednoje. Polscy jeńcy wojenni z obozu NKWD ZSRR w Ostaszkowie, rozstrzelani na mocy decyzji Biura Politycznego KC WKP(b) z 5 marca 1940”;
- dokonano składu komputerowego biogramów.

2. UNDP – Białoruś

W dniach 20-26 maja 2018 roku Fundacja zorganizowała wizytę studyjną dla białoruskich urzędników lokalnych i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego z różnych regionów Białorusi w województwie podlaskim. Wizyta odbyła się na podstawie umowy z Biurem UNDP na Białorusi. Celem projektu pt. „Area-Based Development, Project Management and Participatory Planning in the EU: Best Practices” było zapoznanie białoruskich uczestników z najlepszymi polskimi praktykami w zakresie rozwoju lokalnego, w tym funkcjonowaniem Lokalnych Grup Działania i rozwojem turystyki. Uczestnicy zostali zrekrutowani przez UNDP, Fundacja odpowiadała za merytoryczną i techniczną organizację wizyty studyjnej. Koszt wizyty, pokryty na podstawie umowy z UNDP, wyniósł 15 127,97 zł.

3. Współpraca z innymi partnerami międzynarodowymi

W 2018 roku Fundacja współpracowała z kilkoma partnerami – donorami zagranicznymi. Współpraca ta była oparta na podpisanych umowach partnerskich i grantowych i polegała głównie na dofinansowaniu działań realizowanych przez Fundację lub finansowym wkładzie Fundacji w działania podejmowane przez innych donatorów. Byli to następujący partnerzy:

- Związek Miast Kanadyjskich – współpraca w ramach programu PLEDDG/PROMIS, polegająca na sfinansowaniu przez stronę kanadyjską dwóch wizyt ukraińskich samorządowców do Polski; szczegółowy opis w pkt. pkt B, Zad. III., Dz. 2, pkt 1. h);
- U-LEAD z Europą (unijny program skierowany do Ukrainy, współfinansowany m.in. przez MSZ RP i zarządzany przez Niemieckie Towarzystwo Współpracy Międzynarodowej – GIZ oraz szwedzką agencję rozwojową Sida); działanie obejmowało również współpracę ze Szwedzkim Stowarzyszeniem Samorządów (SKL) – SALAR; szczegółowy opis w pkt B, Zad. III., Dz. 2, pkt 1. g);
- U.S. Agency for International Development (USAID) – dofinansowanie projektu współfinansowanego przez MSZ RP pt. „Obiektywny obraz procesów związanych z

umową stowarzyszeniową między Ukrainą a Unią Europejską w ukraińskich mediach” (szczegółowy opis w pkt B, Zad. III., Dz. 2, pkt. 2) oraz projektu USAID Leader Activity (realizowanego przez Przedstawicielstwo FSM w Mołdawii; szczegółowy opis w pkt B, Zad. III, Dz. 1, pkt 2. c);

- UNDP-Moldova – współpraca przy realizacji projektu współfinansowanego ze środków EuropeAid pt. „Wdrożenie unijnego podejścia LEADER/CLLD w Autonomicznym Regionie Gagauzji i Rejonie Taraklija Republiki Mołdawii realizowanego przez przedstawicielstwo Fundacji w Mołdawii (szczegółowy opis w pkt B, Zad. III., Dz. 1, pkt 2. a)) oraz dofinansowanie przez UNDP – GEF Moldova trzech projektów w ramach Funduszu Małych Projektów – rewitalizacja (szczegółowy opis w pkt B, Zad. III., Dz. 1, pkt 1);
- Ambasada Wielkiej Brytanii w Kiszyniowie – dofinansowanie projektu pt. „Wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju lokalnej demokracji na obszarach wiejskich Mołdawii” realizowanego przez przedstawicielstwo Fundacji w Mołdawii; szczegółowy opis w pkt B, Zad. III, Dz. 1, pkt 2. b);
- Przedstawicielstwo Unii Europejskiej w Mołdawii – realizacja przez Przedstawicielstwo Fundacji w Mołdawii projektu pt. „Access to success - partnerships for self-sustainable community development”, współfinansowanego ze środków MSZ RP i EuropeAid (szczegółowy opis w pkt B, Zad. III, Dz. 1, pkt 3);
- UNDP – Ukraina oraz Ambasad Kanady w Kijowie – dofinansowanie przez Fundację przeprowadzenia badań dotyczących integralności i inkluzji procesów demokratycznych w regionach Ukrainy przed wyborami prezydenckimi 2019 r. (szczegółowy opis w pkt B, Zad. III, Dz. 1, pkt 3);
- Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki (MFW) – dofinansowanie przez MFW projektu „Vzlyot” realizowanego przez Przedstawicielstwo FSM w Mołdawii (szczegółowy opis w pkt B, Zad. III, Dz. 1, pkt 4. a).

Wszystkie projekty realizowane we współpracy z partnerami zagranicznymi merytorycznie łączyły się z zadaniami zleconymi Fundacji przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz priorytetami polskiej polityki rozwojowej.

III. Działalność gospodarcza (par. 2. pkt 3. rozporządzenia)

Fundacja nie prowadzi działalności gospodarczej.

IV. Uchwały zarządu (par. 2. pkt 4 rozporządzenia)

W roku 2018 r. Zarząd FSM przyjął 34 uchwały. Kopie uchwał Zarządu Fundacji z 2018 roku stanowią załącznik nr 1 do niniejszego Sprawozdania.

V. Przychody, świadczenia odpłatne, wynik działalności gospodarczej (par. 2. pkt 5 rozporządzenia)

Wymagane informacje zawiera Sprawozdanie finansowe za rok 2018.

Fundacja jest instytucją obowiązana w rozumieniu ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. poz. 723, 1075, 1499 i 2215).

W okresie sprawozdawczym fundacja nie przyjęła płatności w gotówce.

	wszystkie formy płatności łącznie	w tym:		
		gotówka	przelew	ew. inna forma (podać jaka)
Przychody ogółem (w tym):	17 491 911,82		17 491 911,82	
▪ ze spadku				
▪ z zapisu				
▪ z darowizn				
▪ ze środków publicznych w tym:	15 226 303,43		15 226 303,43	
– z budżetu państwa	15 226 303,43		15 226 303,43	
– z budżetu jednostek samorządu terytorialnego				
▪ z innych źródeł (wskazać jakich)	2 265 608,39		2 265 608,39	

VI. Koszty (par. 2. pkt 6. rozporządzenia)

Fundacja jest instytucją obowiązana w rozumieniu ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. poz. 723, 1075, 1499 i 2215).

W okresie sprawozdawczym Fundacja dokonała płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro (całkowita kwota wyszczególniona poniżej). Płatności gotówkowe były dokonywane tam, gdzie nie było możliwości opłacenia kosztu przelewem z powodu uwarunkowań geograficzno-politycznych. Płatności wykonywano poprzez rozrachunki z pracownikami, gdyż FSM nie prowadzi kasy gotówkowej.

Realizacja celów statutowych:

17 470 375,96 zł

	wszystkie formy płatności łącznie	w tym:		
		gotówka	przelew	ew. inna forma (podać jaka)
Koszty ogółem w tym:	17 470 375,96	627 559,10	16 842 816,86	
• na realizację celów statutowych	17 470 375,96	627 559,10	16 842 816,86	
▪ Pozostałe koszty				
▪ na działalność gospodarczą				
▪ inne koszty (operacyjno-finansowe):				

Informacje szczegółowe zawiera Sprawozdanie finansowe za rok 2018.

VII. Zatrudnienie, banki, majątek trwały (par. 2. pkt 7. rozporządzenia)

Dane o:

a) liczbie osób zatrudnionych w fundacji z podziałem według zajmowanych stanowisk i z wyodrębnieniem osób zatrudnionych wyłącznie w działalności gospodarczej:

- osoby zatrudnione wyłącznie w działalności statutowej wg stanu na 31.12.2018 r.,

łącznie 15 osób, w tym:

- stanowisko: członek Zarządu	1 osoba
- stanowisko: dyrektor Fundacji	1 osoba
- stanowisko: główny specjalista	3 osoby
- stanowisko : starszy specjalista	3 osoby
- stanowisko: specjalista	4 osoby
- stanowisko : młodszy specjalista	2 osoby
- stanowisko: dyrektor przedstawicielstwa w Mołdawii	1 osoba

- osoby zatrudnione wyłącznie w działalności gospodarczej:

Nie dotyczy.

b) łącznej kwocie wynagrodzeń wypłacanych przez Fundację z podziałem na wynagrodzenia, nagrody, premie i inne świadczenia, z wyodrębnieniem całości tych wynagrodzeń osób zatrudnionych wyłącznie w działalności gospodarczej:

- wynagrodzenia osób zatrudnionych w działalności statutowej

(bez członków Zarządu) :

- wynagrodzenia -	1 178 941,61 zł (brutto)
- nagrody	
0,00 zł (brutto)	
- premie	
74 200,00 zł (brutto)	
- inne świadczenia	4 733,83 zł (brutto)

- wynagrodzenia osób zatrudnionych w działalności gospodarczej:

Nie dotyczy.

c) wysokości rocznego lub przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia wypłacanego łącznie członkom Zarządu i innych organów Fundacji oraz osobom kierującym wyłącznie działalnością gospodarczą z podziałem na wynagrodzenia, nagrody, premie i inne świadczenia:

- wynagrodzenia roczne w działalności statutowej – członkowie Zarządu łącznie:

- wynagrodzenia	184 840,92 zł
(brutto)	
- nagrody	
0,00 zł (brutto)	
- premie	
0,00 zł (brutto)	
- inne świadczenia	0,00 zł (brutto)

- wynagrodzenia roczne w działalności gospodarczej:

Nie dotyczy.

d) wydatkach na wynagrodzenia z umów cywilno-prawnych 583 062,34 zł (brutto)

e) udzielonych przez Fundację pożyczkach pieniężnych, z podziałem według ich wysokości, ze wskazaniem pożyczkobiorców i warunków przyznania pożyczek oraz z podaniem podstawy statutowej udzielania takich pożyczek

Fundacja nie udzielała pożyczek.

f) kwotach ulokowanych na rachunkach bankowych ze wskazaniem banku :

w Banku Gospodarstwa Krajowego oddział w Warszawie

Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa w kwocie 220 945,98 zł (stan na dzień 31.12.2018 r.);

w tym:

61 556,14 PLN

16 209,52 USD (według wyceny na dzień bilansowy 60 942,93 PLN)

22 894,63 EUR (według wyceny na dzień bilansowy 98 446,91 PLN);

w Banku Handlowy w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie , ul. Senatorska 16, 00-923

Warszawa w kwocie 10 185,03 zł. (stan na dzień 31.12.2018 r.)

w tym :

4 819,71 PLN

1 021,02 USD (według wyceny na dzień bilansowy 3 838,73 PLN)

355,02 EUR (według wyceny na dzień bilansowy 1 526,59 PLN)

w Mobias Banca – Mołdawia:

w kwocie 712 117,24 zł co odpowiada kwocie 3 240 955,12 MDL (w tym Fundusz

założycielski 3600,00 MDL, oraz kwoty środków projektowych tj. 1 822 068,12 MDL i

72 500,00 EUR wykazane w bilansie).

g) wartości nabytych obligacji oraz wielkości objętych udziałów lub nabytych akcji w spółkach prawa handlowego ze wskazaniem tych spółek

Nie dotyczy.

h) nabytych nieruchomościach, ich przeznaczeniu oraz wysokości kwot wydatkowanych na to nabycie

Nie dotyczy.

i) nabytych środkach trwałych 61 455,05 zł

j) Wartości aktywów i pasywów fundacji ujętych we właściwych sprawozdaniach finansowych sporządzonych dla celów statystycznych: 2 020 131,63 zł

- wartości aktywów, w tym:
 - należności w wysokości 1 076 883,38 zł
 - środki pieniężne na rachunkach bankowych 943 248,25 zł
 - rozliczenia międzyokresowe kosztów 0,00 zł
- zobowiązania i rezerwy w kwocie: 1 974 733,79 zł
- fundusz własny: 45 397,84 zł

VIII. Działania zlecone przez administrację

państwową (par. 2. pkt 8. rozporządzenia)

1. Program Wsparcie Demokracji 2018

Podmiot udzielający dotacji	Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Nazwa programu	Wsparcie Demokracji 2018
Kwota dotacji w roku 2018	15 000 000 zł + 55 333,29 zł (55 332,04zł odsetki z lokat, 1,25 zł odsetki od grantobiorców) = 15 055 333,29 zł
Wydatki w roku 2018	14 982 802,90 zł
Informacja o rozliczeniu dotacji	Pozostałe środki w wysokości 72 530,39 zł zostały zwrócone do MSZ w dniu 29.01.2019 r.
Wynik finansowy	0,00 zł

2. Projekt pt. „Zabici w Kalininie...”

Podmiot udzielający dotacji	Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Kwota dotacji w roku 2018	145 600,00 zł.
Wydatki w roku 2018	143 736 ,69 zł
Informacja o rozliczeniu dotacji	Pozostałe środki w wysokości 1 863,31 zł zostały zwrócone do MSZ w dniu 24.12.2018 r.
Wynik finansowy	0,00 zł

3. Porozumienie o współpracy z MSZ : współorganizacja misji obserwacyjnej wyborów prezydenckich w Federacji Rosyjskiej 2018

Podmiot udzielający dotacji	Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Kwota dotacji w roku 2018	99 763,84 zł.
Wydatki w roku 2018	99 763,84 zł.
Wynik finansowy	0,00 zł

IX. Deklaracje i podatki (par. 2. pkt 9 rozporządzenia)

Ciążące zobowiązania na dzień 31.12.2018 r.:

- podatek dochodowy od osób fizycznych 0,00 zł
- składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, FP i FGŚP 0,00 zł

Fundacja składa następujące deklaracje podatkowe:

- PIT-4R - deklaracja podatku od wynagrodzeń;
- CIT-8 - rozliczenie roczne podatku dochodowego;
- PIT 8 – AR deklaracja zryczałtowanego podatku od wynagrodzeń.
- CIT 10Z deklaracja podatku zryczałtowanego od dochodów osób prawnych osiągniętych przez podatników niemających siedziby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

X. Kontrola (par. 3 rozp.)

W 2019 roku sprawozdanie finansowe Fundacji za rok 2018 zostało poddane audytowi zewnętrznemu.

Warszawa, .. czerwca 2019 r.

Maciej Falkowski, Prezes Zarządu

Fundacja Solidarności Międzynarodowej